

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Kring Voorst

E-mail adres redactie
Kroniek@OKVvoorst.nl

Postbus 170
7390 AD Twello

Port Payé
Pays-Bas

In deze Kroniek o.a.:

- ✓ Het electriciteitsvraagstuk
- ✓ Boeren, burgers en buitenlui
- ✓ Museum luchtfotografie?

VOORST SCHRIJFT GESCHIEDENIS

GEMEENTE
VOORST200
1818-2018

Kroniek

Oudheidkundige Kring Voorst

Jaargang 41 - 2018
nummer 2

OUDHEIDKUNDIGE KRING VOORST

opgericht 18 december 1975

Bezoekers- en studieruimte

postadres: postbus 170, 7390 AD Twello - **bezoekadres:** Dorpsstraat 11a, ingang aan de Dorpsdwaarsstraat

geopend: dinsdag en woensdag van 09.00 tot 16.00 en verder op afspraak. Tel.: 0571 27 7090

e-mailadres: info@okvvoorst.nl - **website:** www.OKVvoorst.nl - KvK nummer: 40102879

Betalingen uitsluitend via Rabo-rekeningnr.: NL80 RABO 0362 8092 67

Ereleden

B. ten Bosch, J. Groenenberg, Mr. J.H. Hermen, J. Lubberts, J.A.M. Schutte-Geurtsen, W. Wassink, B. van de Zedde

Dagelijks bestuur

Fred van der Vegte, voorzitter	Zandstraat 5	7383 AH Voorst	voorzitter@OKVvoorst.nl
Gerrit Rutgers, secretaris	Badijkstraat 58	7391 HE Twello	secretaris@OKVvoorst.nl
Wim Huisman, penningmeester	Oude Deventerweg 14	7383 AD Voorst	penningmeester@OKVvoorst.nl
Gé Veen	Domineestraat 4	7391 GG Twello	
Henk Wolters	Beentjesweg 8	7396 PD Terwolde	

Werkgroepen en contactpersonen

Kantoorcoördinatie	Gerrie Groenewold en vacature	info@OKVvoorst.nl
Bibliotheek	Gerard Vrieling	info@OKVvoorst.nl
Werkgroep documentatie	Willemien Ooms	info@OKVvoorst.nl
Fotogroep	Jack Damen	info@OKVvoorst.nl
Ledenadministratie	Ab Peppelenbos	administratie@OKVvoorst.nl
Lezingen	Gé Veen	info@OKVvoorst.nl
Tweede Wereldoorlogarchief	Bertus ten Bosch	info@OKVvoorst.nl
Webmaster	Wim Wassink	www.OKVvoorst.nl
Werkgroep genealogie	Auke Vlietstra	genealogie@OKVvoorst.nl
Redactie Kroniek	redactiegroep, eindredactie Auke Vlietstra	kroniek@OKVvoorst.nl

Lidmaatschap

De jaarcontributie bedraagt € 20,00 per persoon; voor gehuwden en partners woonachtig op hetzelfde adres € 25,00

Aanmelding lidmaatschap en wijzigingen van adres en/of lidmaatschap op administratie@OKVvoorst.nl

Overige vragen: Tel. 0571 277090 of postbus 170, 7390 AD Twello

Gemeentearchief Voorst

Archivaris: Annemarie Geerts, H.W. Iordensweg 17, Twello, gemeentearchief@voorst.nl

Studiezaal open op maandag van 9.00-17.00 uur

Kroniek

De Kroniek beoogt een breed georiënteerd informatiemedium van de Oudheidkundige Kring Voorst te zijn, een kwartaalblad van en voor de leden. Het verschijnt in de maanden maart, juni, september en december.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan met goedkeuring van de redactie en de betreffende auteur(s)

Mailadres voor kopij en reacties op de inhoud van Kroniek: kroniek@OKVvoorst.nl

Afbeelding omslag : Het oude postkantoor met petroleumlamp

Druk : Brein Reclame, Twello oplage 750 stuks

ISSN 1384-8682

INHOUDSOPGAVE KRONIEK

Jaargang 41 - 2018 - nummer 2

• Van het bestuur	F. van der Vegte	2
• Agenda	G. Veen	3
• Voorst 200	stuurgroep Voorst 200	4
• Kroniekpost	redactie	6
• Welkom nieuwe leden	A. Peppelenbos	9
• Museum luchtfotografie? een interview met Jacqueline Midavaine	I. van der Vegte - van Asselt	10
• Met de pen door Voorst	J. Lubberts en A. van der Goot - van Eck	16
• Concept notulen algemene ledenvergadering	G. Rutgers	18
• Boeren, burgers en buitenlui of een korte geschiedenis van de nieuwsvoorziening	A. Geerts	20
• Het electriciteitsvraagstuk, het begin van de elektriciteitslevering in gemeente Voorst	E. Wolters	26
• Van onze zusterverenigingen	G. Vrieling	32

Aan deze Kroniek werkten verder mee: F.C. Nelis (als corrector)

en de redactie bestaande uit G. Groenewold, A. Vlietstra en I. van der Vegte - van Asselt

Afbeeldingen: OKV archief, tenzij anders vermeld

LET OP: Uiterste datum inleveren kopij nummer 2018-3: 16 juli 2018

via kroniek@OKVvoorst.nl

Onze studieruimte is gesloten van 24 juli t/m 20 augustus

**29 EN 30 JUNI EN 1 JULI IN NIJBROEK
31 AUGUSTUS EN 1 EN 2 SEPTEMBER IN TWELLO
28, 29 EN 30 SEPTEMBER IN TERWOLDE
IN OKTOBER: VOORST - IN DECEMBER WILP**

De redactie behoudt zich het recht voor om aangeboden artikelen – in overleg met de auteur- aan te passen. Daarnaast is de redactie niet verantwoordelijk voor onjuistheden en/of achterhaalde situaties in aangeleverde stukken. Aanvullingen, reacties en/of correcties zijn altijd welkom.

De auteursrechten op gepubliceerde foto's berusten te allen tijde bij de rechthebbende. Noch de OKV, noch de redactie van Kroniek aanvaardt aansprakelijkheid voor onrechtmatig gebruik van (foto)materiaal dat door derden ter publicatie is aangeboden. Overname van (delen van) artikelen is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van de OKV.

Giften en Schenkingen

De Oudheidkundige Kring Voorst is een Algemeen Nut Beogende Instelling, een zogenaamde ANBI. Met een schenking aan OKV steunt u niet alleen onze vereniging, maar kunt u ook profiteren van een belastingvoordeel. Dat voordeel is zowel van toepassing bij een eenmalige gift als bij een periodieke schenking. Via het mailadres penningmeester@okvvoorst.nl kunt u een onderhandse verklaring voor periodieke schenking ontvangen.

Doorn & Van der Haar Computers

www.doornvanderhaar.nl

info@doornvanderhaar.nl

Vestiging Vaassen

Wilhelminaweg 3

8171 EJ Vaassen

0578 - 57 58 56

Verkoop - Reparatie - Websites

Vestiging Twello

H.W. Iordensweg 32A

7391 KB Twello

0571 - 29 80 80

Cloud - Onderhoud - Netwerken

Van het bestuur

Fred van der Vegte

Beste OKV'ers,

Op 12 april vond onze jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats bij Korderijk in Twello. Een feestelijke bijeenkomst: Bertus ten Bosch, Jan Groenenberg, Wim Wassink en Bert van de Zedde werden benoemd tot erelid!

In de oorkonde is opgenomen:

"Als blij van waardering voor de jarenlange inzet als vrijwilliger voor de vereniging. Bestuur en leden zijn u hiervoor zeer erkentelijk en spreken de wens uit dat uw activiteiten en enthousiasme een blijvende bron van inspiratie zullen zijn voor alle leden."

Bertus ten Bosch

Jan Groenenberg

Wim Wassink

Bert van de Zedde

Tijdens de jaarvergadering werd verslag gedaan van het afgelopen verenigingsjaar, inclusief de financiële stukken.

Het is een bijzondere vermelding waard dat de OKV bedacht is met een grote gift van € 4200 door de plaatselijke afdeling van de *Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland*. Dit ter gelegenheid van hun opheffing.

Inmiddels zijn de door de OKV in het kader van Voorst200 georganiseerde maandelijkse historische weekenden een begrip geworden in Voorst. Elk weekend kent haar eigen, lokale invulling. Er wordt telkens met grote creativiteit een programma verzorgd waar velen aan deel nemen.

De weekenden in Klarenbeek, De Vecht en Teuge, Steenkamer en Bussloo, Posterink en Wilp-Achterhoek trokken telkens honderden belangstellenden. Veel archiefmateriaal werd gebruikt bij de voorbereiding en veel nieuw materiaal verzameld, o.a. door interviews met bewoners.

Op 17 juni zal op landgoed Kleine Noordijk het Lebuinuspadi officieel worden geopend. Er is een speciale app ontwikkeld met, behalve de route, veel informatie over de lokale geschiedenis. De app is gratis: (*Lebuinus-app*, downloaden via Google Play en via App Store).

Graag tot ziens op onze activiteiten, lezingen en in onze studieruimte!

Agenda

Gé Veen

LEZING 20 SEPTEMBER IN WILP BEELDENSTORM EN ALVA'S RAAD VAN BEROERTEN (1566-1569), door Sander Wassing

Waarschijnlijk roept de Raad van Beroerten bij ons allen associaties op met de geschiedenislessen gegeven door een meester die zo prachtig kon vertellen. Wat hebben we onthouden? Iets over Alva, een wrede Spaanse edelman, ook weten we nog wel wat de vertellen over de Beeldenstorm, Filips II en Willen van Oranje.

Historicus Sander Wassing frist ons geheugen en komt met nieuw feitenmateriaal.

Wat merkte men van de Beeldenstorm in onze regio?

Op 20 september hoort u het antwoord.

Dorps huis "de Pompe" in Wilp
Aanvang 20.00 uur zaal open om 19.30 uur
Zowel voor leden als niet leden gratis toegang. U wordt van harte uitgenodigd.

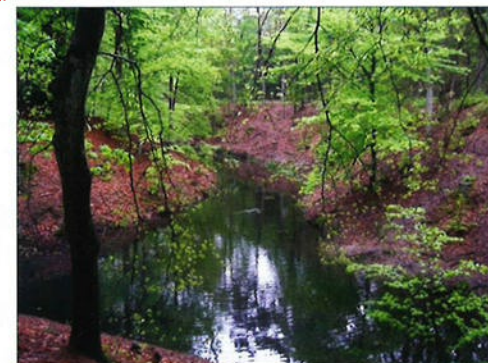
ZET VAST IN UW AGENDA!

LEZING 29 NOVEMBER SPRENGEN EN BEKEN OP DE VELUWE

Op donderdag 29 november 2018 in het Dorps huis te Voorst.

Aanvang 20.00 uur

Deze lezing zal gaan over de historie van sprengen en beken op de Veluwe.

LEGE CARTRIDGES SPAREN VOOR DE OKV

In de studieruimte van de OKV staan dozen voor de inzameling van lege cartridges van uw printer. Door uw cartridges bij ons in te leveren helpt u onze vereniging aan extra inkomsten, die met alle activiteiten die we ontplooiën in ons jubileumjaar zeer welkom zijn. U bent tijdens de openingstijden van onze studieruimte hartelijk welkom om cartridges in te leveren.

29 EN 30 JUNI EN 1 JULI
IN DORPSHUIS DE AREND

Kijk ook eens bij de
speciale etalage aan de zijkant
van

JUMBO
Binnendijk

Elke maand een ander thema
deze maand Nijbroek,
in augustus Twello!

PROGRAMMA VOORST 200 IN NIJBROEK

VRIJDAG 29 JUNI IN DORPSHUIS DE AREND

De zaal is open om 19.15 uur; vanaf 19.30 uur inloop met koffie.

Programma van 20 - 22.00 uur:

- * Proclamatie, door Jacob Dijkhuizen van de gemeente Nijbroek.
- * Aansluitend het zingen van het Nijbroeker Volkslied.
- * Voorwoord door burgemeester Jos Penninx.
- * De historische grenzen van Nijbroek door Tonnie Pannekoek.
- * Film over Nijbroek gepresenteerd door Gerard Doorn.
- * De geschiedenis van Nijbroek door de eeuwen heen. Lezing door Hans Hermesen.

ZATERDAG 30 JUNI IN DORPSHUIS DE AREND

10.00 tot 16.00 uur Fototentoonstelling samengesteld door Gerard Kers.

Film over Nijbroek.

Ook is er een oude muntenverzameling te zien.

Bezichtiging van de kerk van Nijbroek met
met drie rondleidingen om

10.30 uur

Wandeling met Tonnie Pannekoek over het Niebroekerpadd,
een klompenpad door het prachtige buitengebied van Nijbroek.
Start Dorpsplein Nijbroek.

12.30-13.30 uur Inschrijving voor een oriënteringsrit, een cultuurhistorische
fietstocht door het polderlandschap van Nijbroek, georganiseerd
door Karin Veldwijk. Start Dorpshuis de Arend.

16.00 uur Boerinnencabaret, optreden van Annie van Niersen en
Fredrik van 't Einde.

ZONDAG 1 JULI IN DE KERK VAN NIJBROEK

14.30 uur Een historische kerkdienst in de kerk van Nijbroek. Voorganger Dr.
Th.J.S. van Staaldune, predikant en kerkhistoricus uit Nijbroek.
Thema, eerst katholiek, dan protestant, altijd levend rond de kerk.
Aansluitend is er een ontmoeting in het dorpshuis de Arend.

GEMEENTE
VOORST200
1818-2018

**31 AUGUSTUS, 1 EN
2 SEPTEMBER**
IN JUMBO BINNENDIJK

VOORLOPIG PROGRAMMA VOORST 200 IN TWELLO

VRIJDAG 31 AUGUSTUS EN 1 EN 2 SEPTEMBER BIJ JUMBO BINNENDIJK

Tijdens het weekend een fototentoonstelling over de acht afbeeldingen op speciale mok-
ken die Jumbo Binnendijk laat maken en gezellig koffie drinken in de winkel.

Daar is namelijk in de periode van 28 augustus tot 10 september veel meer te doen:

- Tentoonstelling met foto's uit Twello en oude fietsen uit dezelfde periode als op de foto's.
- Puzzeltocht: "Waar in Twello is/was dat ook al weer?"
- Een winkelactie met speciale mokken van OKV en Jumbo met acht afbeeldingen uit de gemeente Voorst.
- Op de *groenteafdeling* informatie over de vroegere groente- en fruitveiling in Twello.
- Op de *vleesafdeling* aandacht voor de grotendeels verdwenen vleesindustrie in Twello.
- Op de *broodafdeling* informatie over Havekes Mölle.

We proberen Kroniek nummer 3 te laten verschijnen in de week voor het Twello-weekend.
Kijk anders op de website www.okvvoorst200.nl of in Voorster Nieuws.

NOG 5 HISTORISCHE WEEKENDEN MIS ZE NIET

oudheidkundige kring voorst

29 EN 30 JUNI EN 1 JULI NIJBROEK
31 AUGUSTUS EN 1 EN 2 SEPTEMBER TWELLO
28, 29 EN 30 SEPTEMBER TERMOLOE
26, 27 EN 28 OKTOBER VOORST
30 NOVEMBER EN 1 EN 2 DECEMBER WILF

Let op het actuele nieuws op de website en de affiches per weekend!

GEMEENTE VOORST SCHRIJFT GESCHIEDENIS 1818-2018
WWW.OKVVOORST200.NL

Kroniekpost

redactie

Ontvangen voor de bibliotheek:

De bibliotheek is verrijkt met het boek "Beeldschoon Deventer 1250 jaar" geschreven door Henk van Baalen. Het is een zeer lezenswaardig en met mooie foto's gedocumenteerd boek van alle in Deventer voorkomende beelden en beeldbepalers.

Na het geslaagde Voorst-200-weekend in Steenenkamer kwamen wij in het bezit van een oorlogszakboekje en "Handboek voor den soldaat", dat afkomstig is van Frederik Groters van de lichte 1939.

Ook ontvingen we het boekje "I flew, I fell, I lived", ooit geschreven door Linton Stephenson de enige overlevende van een vliegtuigcrash in Teuge in 1943. Het boekje is een speciale uitgave voor de jeugd in de gemeente Voorst. De uitgave is mogelijk gemaakt door de gemeente Voorst. Voor belangstellende leden is deze uitgave te verkrijgen in onze studieruimte.

In Kroniek jaargang 2013-4 en 2014-2 is uitgebreid aandacht besteed aan Linton Stephenson. Op verzoek kunnen leden hiervan een scan of kopie krijgen.

Mijn Gelderland

Mijn Gelderland

De website 'Mijn Gelderland' trekt meer bezoekers dan ooit. Er zijn ook verhalen uit de gemeente Voorst te vinden: <https://mijngelderland.nl/regios/veluwe/voorst>

Fietsgilde Apeldoorn - 20 jaar fietstochten met een gids

Het Fietsgilde Apeldoorn biedt wekelijkse recreatieve fietstochten onder leiding van gidsen. Dat begon 20 jaar geleden met een paar tochten in de zomer. In de loop der jaren is deze activiteit uitgegroeid tot een programma van 26 wekelijkse tochten, vanaf mei tot de tweede helft van oktober. Het aantal deelnemers nam ook steeds meer toe en bedraagt thans ca. 1500.

Meefietsen met deze tochten betekent een leuk en gezellig dagje uit. De gidsen weten de weg en vertellen onderweg allerlei interessante bijzonderheden betreffende cultuur, natuur en geschiedenis. Het fietstempo is rustig en ontspannen, zodat er gelegenheid is om van de omgeving te genieten.

Er zijn ruime pauzes voor koffie, lunch en thee. Rond een uur of vier eindigt de tocht op het vertrekpunt.

Deelname staat open voor fietsers – ook met een elektrische fiets - tegen betaling van € 2,50, te voldoen bij het vertrekpunt. Vooraanmelding is niet nodig.

Informatie over het programma van fietstochten: www.fietsgilde-apeldoorn.nl.

Gelders archief

Het Gelders Archief heeft twee nieuwe scanners aangeschaft en nieuwe medewerkers aangenomen om de **scanning on demand-dienstverlening** uit te breiden. Ze verwachten nu jaarlijks meer dan 1,5 miljoen scans te produceren. Ze voldoen graag aan de wens van bezoekers om vanuit huis of vanaf een andere plek de archieven te kunnen inzien. De laatste jaren is het aantal studiezaalbezoeken flink teruggelopen.

Omdat een grote groep studiezaalbezoekers graag het Gelders Archief op vrijdag wil bezoeken, zijn de openingstijden vanaf april 2018 aangepast:

- donderdag en vrijdag 10.00 – 17.00 uur
- iedere tweede zaterdag van de maand (behalve juli en augustus): 9.00 – 17.00 uur

Het Gelders Archief heeft voorlopig circa 55.000 **foto's van zijn website gehaald**. Dit is gebeurd omdat niet duidelijk is of op basis van schriftelijke afspraken deze foto's online gepubliceerd mogen worden. In april kwam de kwestie van auteursrechten op historische foto's in erfgoedbeeldbanken in een stroomversnelling. Erfgoed Leiden verloor een rechtszaak, die was aangespannen door een auteursrechthebbende. De zaak ging over het copyright op prentbriefkaarten uit de jaren veertig en vijftig in de Leidse digitale beeldbank. Foto's waarvan het copyright helder is na het doorlopen van het stappenplan, komen zo spoedig mogelijk weer op de website. Ook belangrijk voor de OKV hiermee rekening te houden!

Boerenknecht

op de Bissemshofstede

Elke vrijdagmorgen verruilde historicus Ewout van der Horst zijn nette kloffie voor een overall. Als boerenknecht solliciteerde hij op melkveebedrijf de Bissemshofstede in Marle, om een boek te schrijven over zijn familiegeschiedenis en het boerenleven in de IJsselstreek. De uitgave van Stichting Sallands Erfgoed is verschenen op 20 april.

Bestuurswisseling

bij Stichting IJsselhoeven

Op 28 april is tijdens de vrijwilligersbijeenkomst van Stichting IJsselhoeven bekend gemaakt dat Mechteld Schwartz uit Terwolde Ria Broekhuis opvolgt als voorzitter van Stichting IJsselhoeven. Ria blijft overigens deel uitmaken van het bestuur met als taak communicatie en PR.

Mechteld kreeg vorige jaar een aanleiding om haar werkzame leven anders in te richten. Een langjarige carrière in de mode-retail kwam tot een einde. Zij heeft besloten dat er in ieder geval plaats is voor vrijwilligerswerk. Aangezien zij met haar wederhelft Hans Meijer zelf de monumentale IJsselhoeve "Kolkenstein" in Terwolde bewoont was zij al een poos als vrijwilligster bij IJsselhoeven betrokken. Zo gaven zij op Kolkenstein vorige zomer gastvrij plek voor het IJsselhoeven pop-up museum met escaperoom in het kader van de IJsselbiënnale.

Tijdens die periode heeft zij tal van vrijwilligers die dit initiatief mogelijk maakten beter leren kennen.

Tijdens dezelfde bijeenkomst werd afscheid genomen van de 'founding father' van de Stichting, bestuurslid Jetse Hartmans. Jetse heeft vanaf de oprichting eind 2002 deel uitgemaakt van het bestuur. Jetse en zijn vrouw Willemien blijven nauw betrokken bij het wel en wee van de Stichting.

Zie voor meer informatie: <https://ijsselhoeven.nl/>

Reactie bezoek Voorst200-weekend Teuge

Ik had helaas niet heel veel tijd, maar ik ben blij dat we toch even zijn wezen kijken met Pinksteren in Teuge. Wat een mooie dag was het. Ik kon binnenkijken in het dorpshuis en heb het voormalige Molukse kamp bezocht. Dat was het stuk waarin ik vooral geïnteresseerd was. Ik was er al eens geweest, toevallig met iemand die daar bij een vriendin langsging, dus het terrein was niet nieuw voor me, maar de Molukse geschiedenis wel. We liepen er iemand tegen het lijf die er geboren was en er in het kort enthousiast over vertelde. We kregen ook nog een paar keer een prachtige lift in een Daf. Natuurlijk is dat heel erg grappig, maar op zo'n dag ook een bijzonder stukje geschiedenis en het laat zien hoe snel veranderingen gaan en hoe gauw je vergeet hoe het ook alweer was (en hoe klein die ook was, trouwens).

Ik vond de borden, platen, posters, die jullie in het dorpshuis hadden erg mooi. Ik vond het een mooie dag en vond het jammer dat ik de vrijdagavond gemist had. Ik hoop dat jullie veel enthousiaste reacties ontvangen hebben.

Ita van Dijk

Veel bezoek in het Dorpshuis in Teuge in het Voorst200-weekend

Welkom nieuwe leden

Ab Peppelenbos

Mede als gevolg van onze aanwezigheid op de Voorst200-weekenden konden we weer een flink aantal leden (40) inschrijven als lid van onze historische vereniging. U kunt natuurlijk ook in uw eigen omgeving het lidmaatschap van onze vereniging promoten. Geef belangstellenden aan ons door en wij gaan ze benaderen!

Wij heten welkom:

De heer B. Winterman en partner uit Twello, De heer J.M. van der Pol en partner uit Twello, De heer J. Steunenbergh en partner uit Twello, De heer W.B. de Hesse en partner uit Twello, de heer E. Klompmaker en partner uit Twello, de heer Mekelenkamp uit Nieuwleusen, de heer Wolters en partner uit Terwolde, de heer G. te Riele en partner uit Twello, mevrouw T. Slief-Boerkamp uit Apeldoorn, de heer D. van der Zande uit Twello, de heer B.M.M. Debets uit Twello, de heer en mevrouw Vorselman-Pas uit Teuge, T. Doorn en partner uit Terwolde, de heer W.W. Swart en partner uit Voorst, de heer G.A.M. van Overbeek en partner uit Twello, de heer L. Esselink uit Deventer, de heer en mevrouw Nissink-Kraayenzank uit Steenenkamer, de heer G. Hobelman en partner uit Steenenkamer, de heer H. Lubberdink en partner uit Steenenkamer, mevrouw Brascamp uit Klarenbeek, de heer W. Hengeveld en partner uit Wilp, de heer F. Doeleman en partner uit Voorst, de heer A. Schimmel uit Twello en de heer B. Berends uit Nijmegen.

DE OKV ZOEKT VRIJWILLIGERS

In 2018 organiseert de OKV maandelijks activiteiten in diverse kernen. Alle hulp is daarbij welkom. Bijvoorbeeld helpen in het kraampje van de OKV, verhuizen en opbouwen van tentoonstellingen en nog veel meer.

Kom eens praten (op dinsdag of woensdag) in onze studieruimte.

Samen vinden we vast een activiteit die bij u past.
of bel ons op dinsdag of woensdag op 0571 - 277090

Mailen mag ook: info@OKVvoorst.nl

Boekhandel Oonk

Stationsstraat 4 Twello

T: 0571-27 15 09

E: info@evennaaroonk.nl

www.evennaaroonk.nl

Museum luchtfotografie?

'Een interview met Jacqueline Midavaine'

Ineke van der Vegte - van Asselt

"Misschien wordt het tijd om een museum luchtfotografie te gaan inrichten!" zegt Jacqueline Midavaine peinzend.....

Zij is de eerste en tot nu toe enige vrouwelijke luchtfotografe.

Inmiddels vliegt zij niet meer om bedrijfsmatig luchtfoto's te maken, haar zoon Yori Slagboom heeft het bedrijf, 'Slagboom en Peeters luchtfotografie', al enige tijd geleden overgenomen.

Maar het kantoor van Jacqueline is nog overvol met dozen foto's, archiefkistjes, kaarten en herinneringen uit een werkzaam verleden van zo'n 5000 vliegreizen.

Jacqueline bij haar in nieuwe kleuren gespoten vliegtuig, april 2018, foto Ineke van der Vegte

Tijd om met haar te gaan praten over haar bijzondere leven. Ik ga bij haar op bezoek in Teuge, in een gebouw dat oogt als een soort verkeersleidingstoren, maar dat in feite een bedrijfsverzamelgebouw is en staat op het belangrijkste kruispunt op Teuge West.

Zeeland

Jacqueline werd in 1941 in Middelburg geboren. Zij kwam uit een gezin met zes kinderen. Haar vader was meubelmaker en had een winkel in het centrum van deze Zeeuwse hoofdstad. Haar opa raakte blind door een arbeidsongeval op een scheepswerf waardoor haar moeder de vijfde klas van de lagere school moest verlaten om te gaan werken. Juist door deze omstandigheden zorgde haar moeder er later voor dat haar kinderen een goede opleiding kregen. Jacqueline ging naar de MULO, slaagde en haalde het typediploma met een 10. Ze werd voorgedragen bij een bekend advocatenkantoor in de stad en mocht direct aan het werk. Maar na twee dagen liet zij de stapels met moeilijke dossiers achter zich en hield het voor gezien. Deze beslissing is kennelijk nodig geweest om een volgende uitdaging aan te gaan: Journalistiek.

Het gestrande schip Pax op het strand van Westkapelle, 1960, foto J. Midavaine

Werken bij persbureau Slagboom

Bij haar sollicitatie naar persbureau Slagboom moest ze een foto meenemen. Jacqueline weet zich die spanning nog goed te herinneren. Het was het begin van een journalistieke periode van wel 20 jaar.

Aanvankelijk ging zij op pad met de camera van haar vader, zo'n "oldtimer met balg". Het werden foto's met een verhaal vanaf de kade van Veere, met laag licht en lange schaduwen.

Die visie, dat een foto een verhaal is, kenmerkt haar werk!

Jacqueline heeft zo talloze foto's gemaakt van dramatische scheepsrampen op de Westerschelde. Bijna wekelijks liep er een schip aan de grond, vooral bij de bocht van Rilland was het vaak raak. Men vond een loods aan boord nemen vaak niet nodig en radar was er nog niet. Jacqueline voer regelmatig met een

bergingsbedrijf uit Hansweert mee, om opnamen voor de krant te kunnen maken. In die tijd liep er ook een Grieks schip vast voor de boulevard van Vlissingen. Jarenlang kon je de scheepsmast zien vanaf het badstrand, tot eindelijk het schip geborgen werd eind jaren '70.

Het persbureau werkte voor wel vier kranten in Zeeland maar ook landelijk werd het nieuws meegenomen. Jacqueline deed haar werk op de Zeeuwse eilanden in de jaren zestig met een scooter, waarvoor altijd nog wel een plekje te vinden was op de overvolle veerponten. Deltawerken waren in volle gang en de meeste dammen en dijken moesten nog worden aangelegd om het hoge water te weerstaan. De oude steigers van elk pontje kent zij nog en die plekken zijn voor haar nu geschiedenis. Na het jaar 2000 is het in dit digitale tijdperk nauwelijks voor te stellen hoe omslachtig en ingewikkeld het was om fotografisch nieuws op tijd in de krant te hebben.

Jacqueline vertelt over de foto die zij destijds van koningin Juliana maakte bij de Veerse Gatdam. De koningin klom op een ladder. "Heren fotograferen omdraaien," riep de persbegeleider, maar de enige vrouw in dit gezelschap, Jacqueline, voelde zich niet aangesproken en klikte. De foto haalde 'Paris Match'. De waardering voor die bijzondere foto was groot.

Start luchtfotografie

Intussen werd het duidelijk dat scheepsrampen op de Westerschelde pas

goed in beeld konden worden gebracht vanuit een vliegtuig.

Anton Slagboom en Jacqueline Midavaine huurden een vliegtuig van bioscoop eigenaar Sjeff Peeters uit Brabant. Dat was hun start met de luchtfotografie. Vanaf die tijd heet het bedrijf "Slagboom en Peeters luchtfotografie". Aanvankelijk werd vanaf Woensdrecht gevlogen, later vanaf Antwerpen. Het bedrijf was succesvol en er werd een eigen vliegtuig gekocht: de één motorige hoogdekker, Cessna 180 Skywagon. Deze kwam uit Amerika. De registratie van het vliegtuig PH-SLA vond in Nederland plaats. De letters staan volgens het luchtvaart alfabet voor Papa Hotel Sierra Lima Alfa. Piloten vlogen graag voor het bedrijf, zij vonden dat heel mooie vliegreuen!

De ontwikkelingen gingen verder. Anton Slagboom, de partner en levensgezel van Jacqueline, was een bijzonder mens. Hij was creatief en dacht innovatief.

Hij deed er alles aan om op den duur over te gaan op loodrecht fotografie.

Hij had geluk en vond op een dump van naoorlogse luchtmacht "schroothopen", de juiste onderdelen en materialen van verschillende camera's. Deze werden in verkenningsvliegtuigen gebruikt in WO-2. Anton bouwde toen zelf een zeer bruikbare camera.

Teuge

Het plan ontstond om naar het midden van het land te verhuizen. Minder vliegreuen maken door vanuit centraal Nederland te werken bleek een goede gedachte. De basis van "Slagboom en Peeters luchtfotografie" ligt sinds 1980 op Vliegveld Teuge.

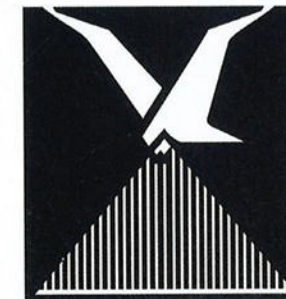

Stranding van de Swidnica bij Westkapelle; een schoolklas gaat kijken, 1960. foto J. Midavaine

Anton en Jacqueline verhuisden met hun kinderen naar Teuge en gingen op het vliegveld wonen. Er vond een ingrijpende gebeurtenis plaats in 1986, Anton Slagboom overleed op 61-jarige leeftijd. Nog vol plannen en ambities, veel te jong. Jacqueline bleef achter met de kinderen en het bedrijf. Zij besloot het bedrijf voort te zetten. Jacqueline slaagde erin het bedrijf verder te laten groeien en heeft dat mooie bedrijf "Slagboom en Peeters luchtfotografie" later kunnen overdragen aan zoon Yoeri.

detail logo Slagboom en Peeters

Jacqueline Midavaine bij haar vliegtuig, klaar om de lucht in te gaan, foto J. Midavaine

Luchtfotografie

Luchtfotografie is een uitstekend middel om stedenbouwkundige ontwikkelingen vast te leggen. Het analoge archief van 1960 tot 2000 geeft nu een prachtig inzicht van Nederland uit de lucht.

Momenteel wordt wereldwijd op grote schaal door 'Slagboom en Peeters Luchtfotografie' digitaal werk geleverd als basis voor maken van allerlei

Vliegveld Teuge, foto J. Midavaine

kaarten. Hiervan maakt u waarschijnlijk ook gebruik middels uw mobieltje of onderweg met de GPS.

De vliegtuigen vertrekken vanaf Teuge naar allerlei landen in de wereld. De PH- (Pappa Hotel) met vervolgens SVY of SVX, etc., te herkennen aan het logo op de staart en zoals je ze ook op het vliegveld Teuge kan zien staan.

De PH-LAW, een Cessna T310R, boven Twello. archief Slagboom en Peeters luchtfotografie

Het werk gaat door

In 1995 ter ere van de viering "50 jaar bevrijding", heeft Jacqueline een tentoonstelling samengesteld die op Teuge te bekijken was. Daar was veel belangstelling voor.

Het hart van Jacqueline bleef ook naar Zeeland trekken.

In 2007 zijn er 5000 foto's van Jacqueline gedigitaliseerd en opgenomen in de beeldbank van de 'Zeeuwse bibliotheek'. Een prachtige collectie!

Kijk op www.zeeuwsebibliotheek.nl (zie naschrift redactie).

Vorig jaar stelde zij een indrukwekkende expositie samen in 'Het Polderhuis, museum & meer' in Westkapelle: "Tijdsbeeld van Westkapelle in perspectief en vogelvlicht." In die expositie vertelden haar foto's de verhalen van dijkwerkers, biljartende Westkappelaars beneveld door een rookgordijn van pijptabak en sigaar, het opbouwen van het werkeiland Neeltje Jans, het verslepen van caissons.

Jacqueline heeft een indrukwekkende lijst interessante publicaties en fotoreportages op haar naam staan, zoals de Elfstedentochten van 1963, 1985, 1986, 1997; strandtellingen, inventarisaties van het kustgebied tijdens hete zomers; kustverdedigingswerken na stormen met duinafslag en de deltawerken in de 60^e en 70^e jaren.

Zeer bijzonder is ook de kalender met 12 luchtopnamen van de rivierengebieden van Nederland tijdens de extreem hoge waterstanden begin 1995. Met een extra

blad vol foto's van de Bailey-bruggen in het IJsselgebied tijdens de bevrijding.

Haar boek "VLIEGEN 1000 Voet & Hoger, een fotografisch verslag" werd eind 2016 gedrukt in een kleine oplage en verspreid onder familie, vrienden en relaties. Een herdruk zal niet plaatsvinden volgens Jacqueline Midavaine. Wel een boek toegespitst op het vliegveld Teuge, dat al ruim 80 jaar geleden in het IJsseldal zijn oorsprong vond.

VLIEGEN
1000' VOET
&
HOGER

Voor Jacqueline zal het een verrassing zijn wat er het eerst gerealiseerd zal worden:

BOEK VLIEGVELD TEUGE ?

EXPOSITIE ?

MUSEUM LUCHTFOTO'S ?

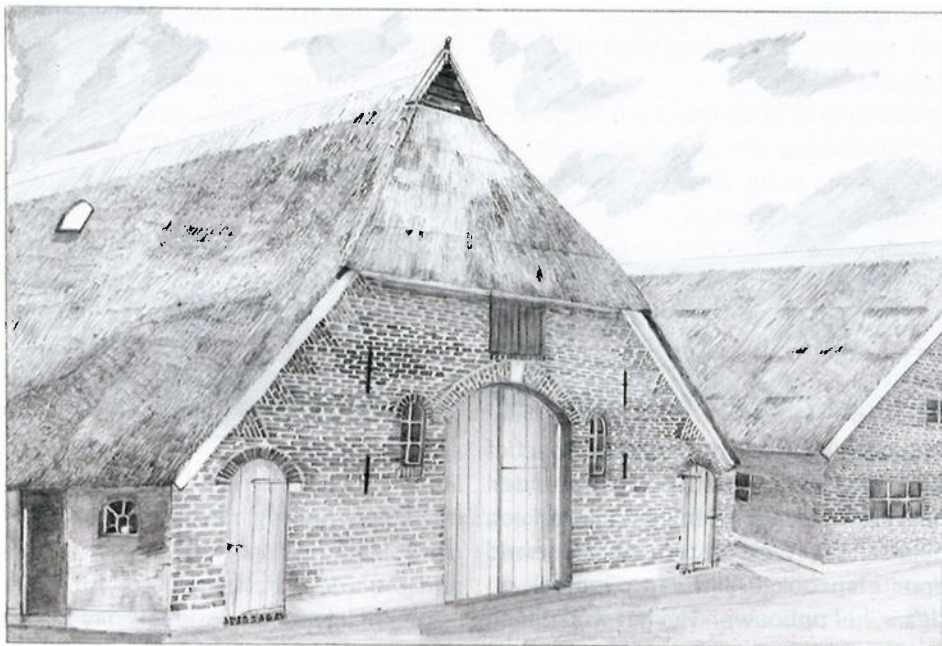
Aanvulling redactie:

De foto's van Jacqueline Midavaine zijn te vinden in de digitale beeldbank van de Zeeuwse bibliotheek. Het snelst te vinden op: <https://digitaal.dezb.nl/beeldbank> Indien u in de zoekbalk 'Midavaine' intikt, vindt uw foto's van haar of uit haar collectie.

Met de pen door Voorst

Tekst: Ada van der Goot-van Eck

Tekening: Jan Lubberts

De afgebeelde boerderij is een Veluws halle(n)huistype en staat of heeft gestaan in de omgeving van Terwolde/Nijbroek. Is er onder de lezers iemand die meer duidelijkheid kan verschaffen, wellicht kan deze kennis met de OKV worden gedeeld.

Dit soort oude boerderijen -groot en klein- stond meestal met de achterkant naar de weg.

Van oudsher bestaat er een duidelijke tweedeling op het erf. Daarin had de vrouw de verantwoordelijkheid over het woongedeelte en het omliggende terrein met de bleek, de moestuin en de boomgaard. De man beheerde de dieren, de machines en de bedrijfsgebouwen. In het dagelijks taalgebruik duidt men deze erfindeling aan met de begrippen "voor" en "achter". Het achtergedeelte was de verbinding met de buitenwereld, aan de wegzijde.

De boerderij heeft een met riet gedekt zadeldak met wolfskap.

De muurankers vormden een eigen element in de bouw. Bij de bouw van de eerste stenen huizen/boerderijen hadden de muurankers tot doel de gevel aan constructief belangrijke balken te verankeren.

Naarmate de welstand toenam werd ook aan de versiering middels ankers gedacht, maar van oorsprong was alles gericht op het nut. Tegenwoordig worden bijna geen ankers meer toegepast en bij renovatie van huizen en boerderijen worden ze zelfs vaak verwijderd. Naar verloop van jaren kun je dan zien dat de muren gaan wijken en men vraagt zich met verbazing af hoe dit kan. Muurankers hebben een functie en moeten niet worden verwijderd!

Op de tekening zijn duidelijk de vlechtingen, ook wel boerenvlechtwerk genaamd, te zien. Het is een andere manier van metselen. Het metselwerk bestaat uit een aantal lagen –veelal tussen de vijf en tien- die haaks op de schuine muurrand zijn aangebracht, waardoor deze soort van vlechting ontstaat. De wigvormige stukken worden beitel of tand genoemd. Het boerenvlechtwerk had een nostalgische uitstraling en gaf een woning of boerderij een extra accent. Tevens zorgde het voor een stevigheid, maar het esthetisch aspect was veruit het belangrijkste. Het vlechtwerk vergde veel vakmanschap van de metselaar. Het diende nauwkeurig te worden uitgevoerd, daar er anders snel een onrustig beeld ontstond.

Ook vakmanschap was het metselen van de korbogen boven de grote deuren,

daar kwam meetkunde en technisch tekenen aan te pas, elke steen moest op maat worden gekapt. Dit lukte niet altijd naar wens en om dit te verdoezelen werden aanzet- of sluitstenen bedacht. Men graveerde daarin initialen en jaartallen. Een boog is sterk zolang deze in tact blijft. Zodra er een stuk uitvalt of wordt uitgehakt, verliest hij zijn kracht. In deze tijd wordt dit soort bogen nagenoeg niet meer gemaakt. Het zou te kostbaar zijn. Misschien ook doordat er tegenwoordig weinig vaklieden zijn die zulk werk kunnen maken.

Zie ook *Kroniek* jaargang 39 – 2016, nummer 1

Zedwell
ontdekkend op weg

Ontdekkend op weg

Wij gidsen in het wisselende stroomgebied van de IJssel met dikhuisen, landgoederen, kastelen en vroege ontginningen van landbouw en veeteelt. Wij laten Veluwe, Salland en delen van de Gelderse Achterhoek zien in ieder jaargetijde en vertellen de verhalen en sagen die in deze gebieden de ronde doen.

Ieder jaargetijde maakt de streek net weer anders. Ontdekken we nieuwe plekken en vergezichten. Boerderijen met lankkamers te kus en te keur. Verhalen van bijzondere momenten, personen en gevechten om bezit. Dat is wat Veluwe, Salland en Gelderse Achterhoek u bieden, eeuwen van grootse waande voor streek en mens.

"De gids stapt bij u in en neemt de tijd om tijdens de rondrit te vertellen over omgeving en mens."

Een toer duurt maximaal 2 uur.

E info@zedwell.nl T 06-53 67 85 62

www.zedwell.nl

expert

Twello

Concept notulen algemene ledenvergadering

van 12 april 2018

Gerrit Rutgers

1. Opening

De voorzitter opent de 44^e jaarvergadering om 20.00 uur. Er zijn drie afmeldingen binnengekomen: Ab Peppelenbos, Dinie Rutgers en Marijke Veen. De presentielijst is door 66 leden ondertekend.

2. Notulen jaarvergadering 2017

De notulen van de jaarvergadering 2017, opgesteld door Johan Homan, worden goedgekeurd met de mededeling van de heer Immink dat zijn opmerking niet goed was weergegeven, hij wil dit graag gewijzigd zien in: "De heer Immink merkt n.a.v. een opmerking van de voorzitter op dat het onjuist is om ná de ALV aan de penningmeester vragen te stellen of opmerkingen te maken over de begroting, bijvoorbeeld telefonisch of per mail. Dat moet in deze vergadering gebeuren." Het bestuur is het daarmee eens.

3. Jaarverslag 2017

Iedereen heeft het verslag gelezen of kunnen lezen. Het verslag wordt bij acclamatie vastgesteld.

4. Financieel jaarverslag 2017

De penningmeester licht de correctie toegepast op de afgelopen jaren toe. Hierbij is een afschrijving inventaris in een keer gecorrigeerd waardoor een wat vertekend beeld ontstaat, terwijl we per saldo ruim € 5500 geplust hebben. Dit laatste is vooral te danken aan de giften van ruim € 5500 die de OKV in 2017 heeft ontvangen.

5. Verslag kascommissie

Voorzitter leest verklaring voor van de kascommissie waaruit blijkt dat zij een juiste weergave van de administratie aangetroffen hebben en stelt voor het bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde beleid. De aanwezige leden van de commissie bevestigen dit. Het bestuur wordt middels applaus decharge verleend.

Benoeming kascommissie 2018

Bertus Bauer is aftredend, waardoor Bé van Triest nu zijn plaats inneemt. Als reserve geven zich op Fred Liese en Bert van de Zedde waardoor we ook reeds voor volgend jaar voorzien zijn. De kascommissie bestaat nu uit: Frans Haagen en Bé van Triest met als reserve Fred Liese.

6. Begroting 2017

De begroting wordt middels acclamatie goedgekeurd.

7. Bestuursamenstelling

In deze vergadering neemt Jan Groenenberg na 25 jaar afscheid als bestuurslid. De voorzitter spreekt woorden van dank voor zijn 25-jarige inzet voor de vereniging en onder applaus ontvangt Jan een mooie doos wijn.

Henk Wolters wordt voorgesteld als nieuw bestuurslid. Hij stelt zich aan de vergadering voor. De ALV stemt onder applaus met zijn benoeming in.

Jan richt nog een woord van dank aan de vereniging en ziet haar toekomst met vertrouwen tegemoet, hij blijft actief voor de vereniging met name in de werkgroep genealogie.

Benoeming Ereleden

Het bestuur stelt de vergadering voor te benoemen als erelid wegens grote verdienste voor de vereniging de heren Bertus ten Bosch, Jan Groenenberg, Wim Wassink en Bert van de Zedde. De vergadering stemt bij acclamatie in met deze benoemingen. De voorzitter spreekt de heren kort toe en overhandigt de ereleden een oorkonde.

8. Rondvraag

Jack Damen: hoe groot is op dit moment het ledenbestand?

De penningmeester antwoordt dat het op dit moment om ongeveer 680 adressen gaat met zo'n 800 leden.

Fred Liese: wat brengt 2019?

De voorzitter geeft aan dat er over gedacht wordt een soort beleidsplan voor de komende jaren op te stellen maar hij kan hier nog geen concrete invulling aan geven, voorstellen van leden zijn altijd welkom. Gezien het grote enthousiasme van zowel de vrijwilligers die digitaliseren, archiveren opzoeken enz., alsmede de grote

inzet voor de historische weekends dit jaar lijkt het de moeite waard om de komende jaren een gezamenlijk onderwerp aan te pakken, naast de doorgaande werkzaamheden.

De heer Gootjes vraagt of de Kroniek nog kopij kan gebruiken of dat alles vol zit en ook wat een advertentie kost, hij wil graag adverteren maar hoort niets. Auke Vlietstra antwoordt dat kopij altijd welkom is.

De penningmeester antwoordt op de vraag over advertentiekosten: per pagina € 250,- en kleinere naar verhouding met een minimum van € 50,-, maar dat veel adverteerders meer betalen per advertentie en dat dit zeer op prijs wordt gesteld.

De heer Heitsma complimenteert de makers van de Kroniek met de telkens weer mooie en goede inhoud.

9. Sluiting

De voorzitter dankt ieder voor de inbreng en aandacht en sluit de vergadering om 20.40 uur.

Lezing

Na de pauze een boeiende lezing over de opgravingen gedaan bij de aanleg van de rondweg Voorst door de hierbij betrokken archeoloog Cristian van der Linde van archeologisch bureau BAAC.

Hallo JUMBO
Twello, Michiel de Ruyterstraat 101 Binnendijk

Boeren, burgers en buitenlui

of een korte geschiedenis van de nieuwsvoorziening

Annemarie Geerts

Na dat den Hoochgeboren Vorst ende Heere de Prince van Orangien die tyrannye ende tgewelt der Spangiaerden veele Jaren tegengestaen hadde, ende doen de vyan- den der waerheyt menichmael versochten hem om te brengen, twaer door verghift, schieten, oft anderssins, ende vanden Spaenschen Coninck tot een prijse ghestelt was van tachtich duysent Croonen wie hem ombrochte, met belofte daer by van Edel te maken, ende boven dien te vergeven de booste misdaet dien hy bedreven mocht hebben (...) so is ten laetsten zijn Excellentie (tot Delft in zijn Hof wesende ende van zijn taefel gaende na zijn camer verradelijcken doorschoten op den 10^{en}. Julij 1584.

Breaking news uit 1584, de moord op Willem van Oranje.

In onze tijd van twitter, facebook en instagram zijn we bijna direct op de hoogte van wat er in de wereld gebeurt. Hoe was dat in lang vervlogen tijden? Wat wisten de mensen? Hoe kwamen ze aan nieuws?

In de middeleeuwen waren de meeste mensen in onze streek landbouwer. Nog maar weinig mensen konden lezen en schrijven was helemaal een brug te ver. De communicatie was voornamelijk mondeling. Het plaatselijke nieuws hoorden de mensen op straat, op de markt en in de herberg. In de dorpskerken als de Zwaan in Terwolde, het Rode Hart in Voorst en de Klok in Twello kon men soms ook *vremden* aantreffen, die van verre kwamen en nieuws meebrachten. Marskramers, schippers, soldaten, kermisgasten, pelgrims, al deze lieden waren potentiële nieuwsbronnen. Voor internationaal nieuws moest men

op de jaarmarkten zijn. Handelaren uit heel West-Europa kwamen hier samen en brachten nieuws mee. In onze omgeving waren de jaarmarkten van Deventer toonaangevend. Er waren er elk jaar vijf, die ieder zestien dagen duurden, dus verstoken van nieuws hoefde men niet te zijn.

Op de jaarmarkten kwamen ook artiesten als zangers en komedianten, die op luchtige en kluchtige wijze vertolkten wat elders in de wereld gebeurde.

Op het platteland kregen de ambtsjonkers, die op versterkte huizen woonden, steeds meer in de melk te brokkelen. Bekende havezaten in het schoutambt Voorst waren de Nijenbeek, Sinderen en Duistervoorde. De edelen konden vanaf de dertiende eeuw vaak al wel lezen en schrijven. Nieuws werd met brieven via boodschappers overgebracht. En er waren de troubadours en minstrelen, die verhaalden over veldslagen en andere bloedstollende gebeurtenissen.

Liederen over historische gebeurtenissen waren in de middeleeuwen voor de adel en het gewone volk een bron van nieuws.

Met wat fantasie kunnen we ons best voorstellen hoe de postduif met nieuws neerstreek op de donjon van de Nijenbeek of hoe de minstreel toegelaten werd aan de poort.

De Nijenbeek is een romantisch oord, dat spreekt tot de verbeelding.

Langzamerhand konden steeds meer mensen lezen en schrijven. De religieuze hervormingsbeweging Moderne Devotie, die haar oorsprong had in de IJsselstreek, heeft hierbij een grote rol gespeeld. Deze broeders en zusters van het *gemene leven* waren actief binnen het onderwijs en stimuleerden het lezen van religieuze teksten in de volkstaal. De vraag naar handschriften werd zo groot, dat er niet meer aan voldaan kon worden.

Gelukkig werd de boekdrukkunst uitgevonden. Vroeger leerden we op school dat het Laurens Janszoon Coster was, die de boekdrukkunst uitvond. Tijdens een wandeling door de Haarlemmerhout zou hij letters uit stukjes schors hebben gesneden en die in het zand hebben laten vallen. De letters veroorzaakten een afdruk, en ziedaar, de boekdrukkunst was uitgevonden. Zo schijnt het niet gegaan te zijn. Het is nog maar de vraag of de man ooit heeft bestaan. Het is de Duitser Johann Gutenberg, die rond het midden van de vijftiende eeuw als eerste begon met nieuwe manieren van het reproduceren van teksten.

Deventer was door de aanwezigheid van Geert Grote en zijn moderne devoten al een echte boekenstad geworden. Geschreven boeken wel te verstaan, handschriften. Na de uitvinding van de boekdrukkunst vestigden zich ook al gauw drukkers in de stad. De boekenproductie werd enorm verhoogd. Het duurde echter nog een hele tijd voor het eerste gedrukte nieuwsbericht in de Nederlanden verscheen.

Ansichtkaart van de ingang van De Nijenbeek rond ongeveer 1920

Journal ofte Dach-register van't principaelste in Vlaenderen gheschied, sedert den 25 April tot den 15 Sept. 1604, so van't innemder schansen, schermutsingen, als ooc van't geweldich belegh ende overgaen van Sluys mitsgaders alle hetgene dat Spinola uytgherecht heeft met zijn Legher van die ure af dat hij aengecomen is tot desen teghenwoordigen dach. Alles soo ick het selve gesien en van gheloofweerdighe persoonen ghehoort hebbe.

Ghedruet t'Amsterdam voor Broer. Jansz. 1604.

Dergelijke vlugschriften of *vliegende bladen*, werden voor een paar cent verkocht door venters, die luidkeels de belangrijkste nieuwskoppen verkondigden. Van nieuwsbericht tot volwaardige krant was toen nog maar een kwestie van een aantal jaren.

In 1619 verscheen

Verhael van den doot des Advocaets van Hollant/Johan van Olden-Barnevelt/hoe hy op den 13. Sep 1619. Inden Haghe onthooft is/also ick't selve gesien hebbe. De drukker Broer Janszoon eindigt zijn nieuwsbericht met: *Wat voorders passeert sal ic U.E. toecomende Vrydaghe inde Courante mede deelen.*

Of deze nieuwigheden als *vliegende bladen* en *couranten* ook ons schoutambt bereikten weet ik niet, maar tijdens de inventarisatie van het archief van de kerk in Voorst trof ik op de eerste bladzijde van een register uit de zeventiende eeuw de volgende tekst aan:

Anno 1670 den 11 Augustus soo is in mijn profinck B. meer
andere de voorster alsche gesonden, het gheschiet is
geschied des jaers om trent. d. 1100
Anno 1671 den 25. septemb soo is tusschen den koennick
van Vranckriick en dese nederlands de vrede bedanckt
en niet geluet en vel kaennenschoten gedaen tot
fruede van al menschen goet geve dat het lange
maech duren

Anno 1678 den 25. september soo is tuessen den koennick van Vranckriick ende dese nederlands de vrede bedanckt ende uyt geluet en vel kaennenschoten gedaen tot fruede van al menschen - goet geve dat het lange maech duren.

Titelpagina van het pamflet: *Journal ofte Dach-register*

Ik moest het even nakijken, maar het ging om de vrede tussen Frankrijk en de Nederlanden, die op 11 augustus 1678 in Nijmegen werd gesloten. Zes weken later, op 25 september, werd het nieuws officieel bekend gemaakt. Het nieuws bereikte ook al spoedig onze streken getuige de vermelding voorin het register van de kerk.

De kerk was een belangrijke nieuwsbron. De koster, die ook werkte als klokkenluider, voorzanger en doodgraver, had naast deze kerkelijke taken ook nog publieke taken als het geven van onderwijs en het afkondigen van bekendmakingen van de overheid. Dit fenomeen van de *kerkespraak* vond plaats na afloop van de kerkdienst. In het dorp Voorst stond hij buiten op een steen bij de kerktoeren. Die steen staat er nog steeds.

De kerkespraak-steen bij de kerk in Voorst

De officiële voorschriften werden ook op de deur van de kerk geplakt en om iedereen nader op de hoogte te stellen van de bekendmakingen was het gebruikelijk dat de boerknuppel of -kluppel rondging. De knuppel zou een holle stok zijn, waarin een briefje met de bekendmaking zat. Andere bronnen hebben het over een gespleten tak met het briefje er tussen gestoken. Rotmeesters stelden een route vast, waarlangs de knuppel rond moest gaan in hun rot. Een rot kan gezien worden als een buurt of een wijk. Degene die het nieuws ontving, moest het meteen verder sturen. Alleen als de knuppel na negen uur 's avonds arriveerde, mocht de ontvanger met doorsturen wachten tot de volgende ochtend, een uur voor zonsopgang.

Misschien een idee voor het omgaan met onze eigen *social media*?

Op 19 januari 1795 werd de Bataafse Republiek uitgeroepen. De Bataafse omwenteling had als gevolg dat de adel verdween uit het bestuur van het schoutambt Voorst. De *municipaliteit* met de *volksrepresentanten* deed zijn intrede. Het was een tijd vol nieuws. Er werd veel vergaderd door het nieuwe bestuur en alles moest anders. Er werden dan ook tal van nieuwe voorschriften bekend gemaakt: de herendiensten werden afgeschaft, men mocht geen oranje meer dragen en alle wapenborden en wapenschilden moesten verwijderd worden uit de openbare gebouwen.

De nieuwe verordeningen werden afgekondigd in de verschillende kerken, er werden plakaten opgehangen en de boerknuppel ging rond.

In elk dorp werd een ambtsbode aangesteld, die de officiële berichten rondbracht. Deze vier ambtsbodes, Gerrit Vurkink in Voorst, Evert Alberts in Wilp, Berend Noyen in Twello en Berend Jan Veltwijk in Terwolde, legden in 1795 de eed op de rechten van de mens af. Het was immers de tijd van vrijheid, gelijkheid en broederschap. In 1798 was het alweer afgelopen met de *municipaliteit*. In de jaren daarna volgden de politieke ontwikkelingen elkaar snel op met als dieptepunt de inlijving bij Frankrijk.

En zo zijn we langzamerhand aangekomen in het jaar 1818: het jaar van de instelling van de huidige gemeente Voorst. Dat de nieuwsvoorziening vanaf die tijd een stormachtige ontwikkeling heeft doorgemaakt is genoegzaam bekend.

Hoewel er veel veranderd is in de loop van de laatste twee eeuwen, is er in onze woelige tijden altijd nog de bodedienst. In het vorige nummer van *Kroniek* hebt u het verhaal van bode Harry Weijn kunnen lezen over de bodedienst gedurende de periode 1818-2018.

Opening van het Voorst200-jaar in de Dorpskerk in Twello op 1 januari 2018

Echter, op 21 november 1813 werd afgekondigd:

Nederlanders!

Het oogenblik is gebooren, waarop wij ons Nationaal bestaan hernemen; de zegepraal der Bondgenooten heeft de hoogmoed van onzen onderdrukker vernederd, heeft zijne reuzemagt vergruist. Moede van het juk te torschen, waardoor men ons zoo schandelijk deed bukken, gevoelt elk Nederlander zijnen moed ontvlammen in dit plechtig oogenblik. Nationale Vrijheid en Onafhankelijkheid is ieders leus, ORANJE, het punt der algemeene vereeniging van al wat trotsch is op den naam van Nederlander.

**DE TUINEN VAN
BOSCH**
 Natuurlijk!

Hoveniersbedrijf
 Koppelstraat 42
 7391 AK Twello
 T 0571 27 04 73
 info@detuinenvanbosch.nl
 volg ons:

detuinenvanbosch.nl

BRASSERIE - RESTAURANT
SINDS 1916
KORDERIJNK

Altijd de juiste sfeer

Stationsstraat 31

7391 EH Twello

0571 271851

info@korderijnk.nl

www.korderijnk.nl

**AMBACHTELIJKE
BAKKERIJ
BRIL**

De lekkerste
Gevulde koeken,
Krentenbrood en Speculaas

Het ruim twee eeuwen oude pand van bakker Bril is nog steeds (na enkele verbouwingen) in gebruik.

Het pand staat op de monumentenlijst. De bakkerij bestaat meer dan 150 jaar en zoon Paul is de 5e generatie Bril.

Het bedrijf is tegenwoordig uitgebreid met een koffie/theeschenkerij waar fietsers en wandelaars een welkome pauze kunnen houden.

De bakkerij is geregeld doel van excursies. Er gaan dan steevast eigengemaakte producten mee naar huis.

Foto uit 1960, bakker Bril met de bestelauto op weg om brood te bezorgen

Bakker Bril Voorst

Rijksstraatweg 24, 7383 AR Voorst, 0575-501271
www.bakkerijbril.nl info@bakkerijbril.nl

"Het electriciteitsvraagstuk"

het begin van de elektriciteitslevering in gemeente Voorst

Ewolt Wolters

Elektriciteit lijkt tegenwoordig heel vanzelfsprekend in onze maatschappij. Toch begint de grote toepassing van elektriciteit pas zo'n 100 jaar geleden. In dit artikel wordt het verhaal rond de komst van elektriciteitslevering in de gemeente Voorst beschreven.

De eerste toepassingen van elektriciteit

Aan het einde van de 19^e eeuw blijkt elektriciteit nuttige toepassingen te hebben. Werner von Siemens vindt in 1866 de dynamo uit, Thomas Alva Edison weet rond 1880 de gloeilamp zo te verbeteren dat het een bruikbare lamp wordt. Aan het einde van de 19^e eeuw is de eerste transformator gebouwd.

Elektriciteit, elektrische verlichting: het is dan nog een kostbare luxe, voor dure hotels en grote winkels.

Nijmegen krijgt in 1886 een primitieve elektrische straatverlichting: in de gasfabriek was een stoom-aangedreven dynamo opgesteld, die de twaalf lantaarnpalen met koolspitslampen van stroom voorziet. In hetzelfde jaar komt in Kinderdijk de eerste particuliere centrale in gebruik, die 21 straatlantaarns en 28 aangesloten percelen met in totaal 357 lampen voedt.

Het elektriciteitsbedrijf van de gemeente Voorst.

In de gemeente Voorst is ook vooruitgang te bespeuren. In 1892 heeft de gemeente straatverlichting aangebracht, veel te royaal volgens sommigen want alleen al in de dorpskern van Twello staan wel 21 petroleumlantaarns die elke avond worden aangestoken en elke ochtend gedoofd door de lantaarnopsteker. De lantaarns moeten acht maanden per jaar branden, van september tot en met april. Ze moeten uiterlijk een half uur na zonsondergang worden ontstoken. De lampen moeten "steeds helder branden, voldoende hoog en niet walmen", aldus een aannemingscontract uit 1908.

Ook zijn er vooruitziende lieden die begrijpen dat de gemeente Voorst niet zonder elektriciteit zal blijven. In 1918 verricht W.H.A.G. baron van Ittersum uit Apeldoorn een onderzoek naar de mogelijkheden van een eigen elektrische centrale voor de gemeente Voorst. Hij begroot de kosten voor een eigen centrale en elektriciteitsnet op f 182.000,--. Eventueel kan nog f 55.000,-- bespaard worden, maar de baron waarschuwt voor het provinciale bedrijf: "Zooals Ge weet is de Provinciale Directie er op uit te trachten overal den baas te spelen."

De Dorpsstraat in Wilp rond 1914. Achter de boerderij rechts ligt nu De Pompe.

De vooruitgang is niet te stuiten: in 1905 besluit Arnhem een eigen centrale te bouwen en de tram te elektrificeren. Nijmegen neemt een gelijk besluit twee jaar later. De elektrische tram zorgt voor een voldoende stroomverbruik om de centrale rendabel te laten zijn.

Aan levering van elektriciteit buiten de plaats zelf wordt dan nog niet gedacht, alleen in plaatsen met tenminste 50.000 inwoners zou opwekking van elektriciteit een goed idee zijn.

PGEM, 'Provinciale Geldersche Electriciteits Maatschappij'

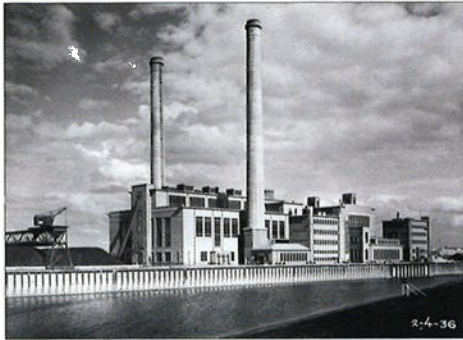
Elders in Nederland is het niet anders. In 1913 staan, verspreid over het hele land, ruim 100 grote en kleine centrales. Maar inmiddels is ook duidelijk dat grote centrales aanzienlijk goedkoper elektriciteit produceren dan kleinere.

Reden voor de overheid om in 1911 een

staatscommissie in te stellen, die al in 1914 haar rapport aan de koningin aanbiedt. Al eerder is er een wetsontwerp ingediend dat aansluit bij de conclusie van de commissie: de opwekking, distributie en verkoop van elektriciteit kan het beste door provinciale bedrijven worden uitgevoerd.

Op 24 maart 1915 wordt in Arnhem de Provinciale Geldersche Electriciteits Maatschappij, de PGEM, opgericht. Directeur is ir. H. Lohr, eerder directeur van de Nijmeegse centrale.

De PGEM betreft de stroom van de centrales in Arnhem en Nijmegen. Omdat de vraag naar elektriciteit groeit en blijft groeien, wordt de Nijmeegse centrale sterk uitgebreid – zo sterk dat de gemeente de centrale overdoet aan de PGEM, omdat het niet op de weg van de gemeente Nijmegen ligt te investeren in een groeiende centrale.

Centrale "Gelderland" van de N.V. Prov. Geldersche Electriciteits- Maatschappij aan de monding van het Maas-Waalkanaal te Nijmegen, gebouwd in 1935/1936

De PGEM brengt in een rap tempo elektriciteit naar de hele provincie Gelderland. De contracten, afgesloten door de Arnhemse en Nijmeegse centrales met grote afnemers en buurgemeentes, worden door de PGEM overgenomen. De PGEM levert stroom aan de gemeentes, de gemeentes zelf verkopen de stroom –met een opslag voor de eigen kosten– door aan de afnemers. Wel ondersteunt de PGEM desgewenst de gemeentes met kennis, magazijnvoorraden, aanleg, onderhoud en bij de administratie.

In 1920 is het elektriciteitsnet al uitgebreid tot plaatsen als Apeldoorn, Culemborg, Brummen en Doetinchem. Plannen liggen er al om verder te bouwen, onder andere naar de gemeente Voorst.

De oprichting van het Voorster Elektriciteitsbedrijf

Al in 1919 geeft de PGEM aan, dat zij de gemeente Voorst van elektriciteit wil voorzien. Op 1 november 1920 verzendt de PGEM een rapport met de titel "Het elektriciteitsvraagstuk in de gemeente Voorst" aan het Voorster gemeentebestuur.

De begeleidende brief stelt: "Hierby heb ik de eer U te doen toekomen het beloofde rapport omtrent de electriciteitsvoorziening Uwer gemeente. Tot myn leedwezen ben ik verplicht hier aan toe te voegen, dat het ons niet mogelijk is een aanvang te nemen met den aanleg van Uw plaatselijk net, voordat de hiervoor benoodigde gelden te onzer beschikking zullen zyn gesteld. Ik hoop, dat hiertegen van Uwe zyde geen bezwaar bestaat".

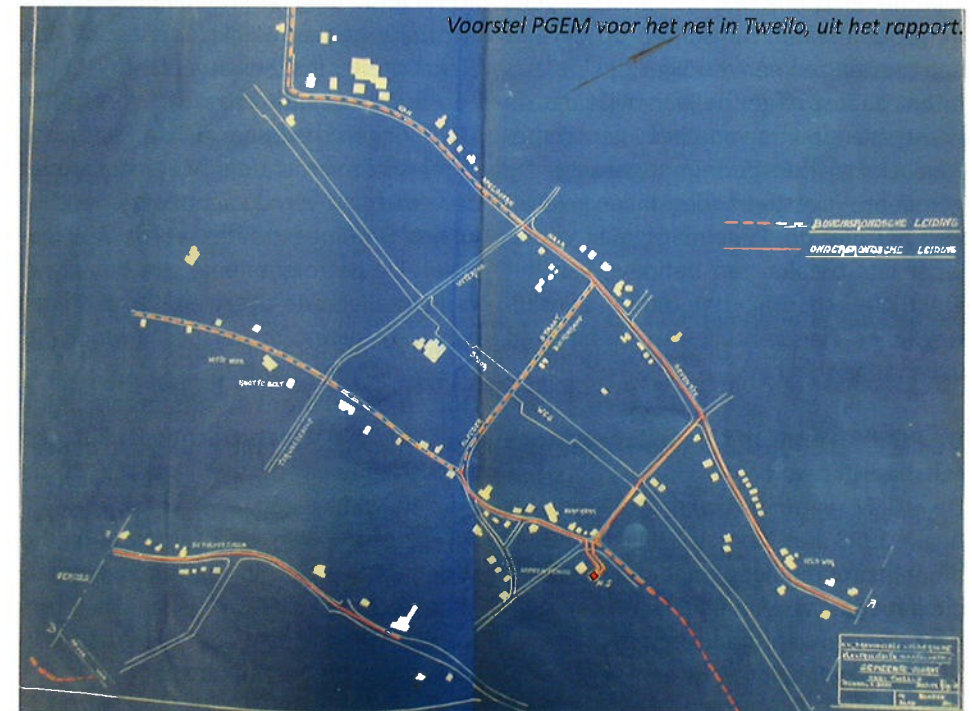

Aan de aan te sluiten gemeentes wordt steeds een aangepaste versie van dit rapport gezonden. Is er een gasfabriek? Dan stelt het rapport voor de gemeente dat de gasfabriek zeker geen schade van de levering van elektriciteit zal ondervinden, maar voor de nijverheid wordt elektrische beweegkracht als een verbetering voorgesteld!

Het rapport bevat een begroting van de kosten, overeenkomsten, concepten voor het plaatselijke elektriciteitsbedrijf en diverse plannen en blauwdrukken van het elektriciteitsnet "in uw gemeente". Voorgesteld wordt dat de gemeente een eigen elektriciteitsbedrijf opricht en daar flink voor moet investeren, de PGEM levert "en gros" de stroom en desgewenst de kennis.

De Raad van de gemeente Voorst gaat in op het aanbod van de PGEM. Een eigen elektriciteitsbedrijf wordt opgericht, maar de PGEM voert de directie, het beheer en de administratie van dit bedrijf. De gemeente Voorst draagt de kosten en krijgt de winst uitgekeerd.

De notulen van de vergadering van de gemeenteraad van 25 februari 1921 zijn optimistisch: "Immers, als van de 2900 woningen die er in de gemeente staan, er 450 met een gemiddeld gebruik van 100 K.W. per jaar, alsmede 12 motoren met een gebruik van 1200 K.W. per jaar zich aansluiten, kan de rente van het benoodigde kapitaal betaald worden en de onkosten worden gedekt, terwijl een klein bedrag reeds afgeschreven kan worden".

Ter vergelijking: momenteel is het gemiddelde jaarverbruik voor een huishouden van twee personen ongeveer 3000 kilowattuur (kWh).

Voor het gemeentelijke elektriciteitsbedrijf worden in het voorjaar van 1921 een reglement en een verordening vastgesteld. De eerste invulling daarvan wordt door de PGEM verzorgd.

De aanlegkosten bedragen f 200.000,-, de gemeente sluit er een lening voor af. Verder wordt er grond gekocht voor transformatorhuisjes in Terwolde en Wilp. Er worden plannen gemaakt voor elektrische straatverlichting. In februari 1922 heeft Twello elektrisch licht, in maart volgt Wilp.

De aansluiting van het Voorster deel van Klarenbeek is nog een probleem wegens de grote afstand. Aansluiten op het net van Loenen zou eenvoudiger zijn. In het daaropvolgende jaar blijkt dat de winstgevendheid van het gemeentelijke elektriciteitsbedrijf tegenvalt. De gemeente investeert fors, maar geld levert het niet op. Regelmatig mag Voorst weer iets betalen ten behoeve van het elektriciteitsbedrijf, het aantal aansluitingen en het gebruik van elektriciteit vallen tegen.

De PGEM neemt het Voorster elektriciteitsbedrijf over

De PGEM verandert zijn strategie. Als begin 1923 een voorstel van de PGEM binnenkomt om het gemeentelijk elektriciteitsbedrijf van Voorst over te nemen, gaat de gemeenteraad er graag op in. Alle investeringen van de gemeente worden door de PGEM betaald, *“alles komt*

terug in de toestand, alsof de gemeente niet had geëxploiteerd.” De PGEM doet dergelijke voorstellen aan alle gemeenten met een eigen bedrijf.

Voordelen van exploitatie rechtstreeks door de PGEM zijn, behalve een verliespost minder, ook bijvoorbeeld dat Hall en Klarenbeek kunnen worden aangesloten op de al aanwezige netten van Brummen en Apeldoorn. De Voorstergemeenteraad besluit in mei 1923, zonder hoofdelijke stemming, het elektriciteitsbedrijf over te doen aan de PGEM.

B&W hebben geen haast met de betaling door de PGEM. Het geld is voor langere tijd geleend en de gemeente heeft er toch geen andere bestemming voor.

Straatverlichting

Straatverlichting is in het begin de meest zichtbare gemeentelijke toepassing van elektriciteit. De straatverlichting blijft een voortdurende bron van zorg. Al in 1922 vragen de leden van de Raad naar meer straatverlichting. Met name over de verlichting van de spoorwegovergang in het Domineestraatje wordt veel gepraat. De petroleumlamp van het spoor verlicht alleen de overweg, *“en dat voor een weg, waaraan het postkantoor ligt en een dokter woont”!*

Ook voor Nijbroek is straatverlichting gewenst. De straatverlichting blijft een geliefd onderwerp van gesprek in de raadsvergaderingen.

Tot plaatsing van een lantaarn bij de spoorwegovergang in het Domineestraatje wordt in juni 1924 alsnog besloten, tegelijk met nog acht andere lantaarns in de gemeente. Zie afb. pag 31.

Links is een detail van een ansichtkaart van het (oude) postkantoor uit 1913 met de petroleumlamp. Op de afbeelding van de spoorwegovergang (1925) is de elektrische booglamp te zien, die er kwam na het besluit uit 1924. Maar de oude petroleumlamp staat er dan ook nog.

De laatste woningen aan de stroom

Pas sinds november 2002 hebben alle woningen in de gemeente Voorst een aansluiting op het elektriciteitsnet. Want toen pas zijn de boerderijen Wolfsweerd en Het Pannenhuis aangesloten. De beide boerderijen liggen in de Voorster Klei ter hoogte van Voorst en op korte afstand van de IJssel.

De MKZ-crisis versnelt de aansluiting, omdat duidelijk wordt wat het belang van Internet voor deze bedrijven is. Dankzij de inspanningen van met name wethouder Bren Schulp, de medewerking van de NUON en financiële steun van de gemeente is een aansluiting betaalbaar en kunnen de aggregaten worden uitgeschakeld. Inmiddels is de elektriciteit niet meer weg te denken uit ons dagelijks bestaan.

Bronvermelding

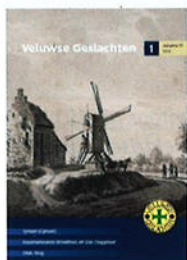
- Het electriciteitsvraagstuk in de gemeente Voorst: aangeboden door de Directie der N.V. "Provinciale Gelderse Electriciteits-Maatschappij", Arnhem, 1920
- De ontwikkeling van de electriciteitsvoorziening van Nederland tot het jaar 1925, Amsterdam, 1926
- De ontwikkeling onzer electriciteitsvoorziening 1880-1938 / Arnhem, 1948, 2 delen
- Geschiedenis van de Provinciale Gelderse Electriciteits-Maatschappij: 1915-1940 geschreven ter gelegenheid van het vijf en twintig jarig bestaan der onderneming / Nijmegen, 1940
- Geschiedenis van de Provinciale Gelderse Electriciteitsmaatschappij 1940-1955: geschreven ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de onderneming, Arnhem, 1955
- Het licht moet blijven branden: PGEM 1955-1985 / Huub Surendonk, Arnhem, 1986
- Archief Gemeente Voorst: gemeenteraadsverslagen, bouwtekeningen, correspondentie.

Van onze zusterverenigingen

Gerard Vrieling

'Veluwe Geslachten', jrg. 43, nr. 1 - 2018

We ontvingen het geheel herziene tijdschrift van de vereniging. Verandering qua druk [nu kleurendruk] en een heel nieuwe lay-out. De nieuwe opzet is zeer verfrissend.

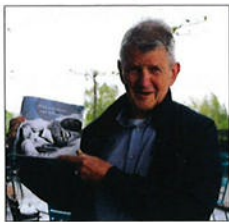

Er staat een interessant artikel in over de zgn. "tynsboeken", waaruit veel genealogische gegevens gehaald kunnen worden. Samen met de tynsboeken en de gerichtssignaten zijn de boeken van de "Horigen en Vrijen" een rijke bron van informatie.

'Arent thoe Boecop' nummer 107

Dit nummer gaat helemaal over de huisschilders in Elburg.

Het mooi verzorgde tijdschrift is onder andere verdeeld in de hoofdstukken: De historie van het schildersvak; de opkomst van het (vak)onderwijs en de verschillende Elburgse schildersbedrijven.

Anton van Wezep heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de historie van het schildersambt in Elburg.

Ambt & Heerlijkheid', jrg. 64, nr. 198 - maart 2018

De gemeente Rozendaal bestaat evenals de gemeente Voorst 200 jaar.

Het bijzondere van de gemeente Rozendaal is dat deze al sinds de middeleeuwen bestaat.

Dit komt vanwege de aanwezigheid van het kasteel van de hoge heerlijkheid "Rosendaal".

Kasteel Rosendaal, ca. 1890-1900

Dat Rozendaal ook nu nog een zelfstandige gemeente is, tegen de trend van 200 jaar gemeentelijke herindelingen in, is wel uniek.

Het blad gaat de geschiedenis van Rozendaal als zelfstandige gemeente en kasteeldorp in twee artikelen behandelen. In dit nummer is het eerste artikel geplaatst dat handelt over de periode 1818 tot 1950. Het bestuur was toen heel erg gericht op het landgoed Rozendaal. Veel burgemeesters in deze periode waren heer van het landgoed.

HORSTINK

KWALITEITSBOUWERS VAN HUIS UIT!

Waarmee kunnen wij u van dienst zijn?

De kwaliteitsbouwers van Horstink maken het!

Luxe woningbouw
Aan- en verbouw
Complete badkamers
Utiliteitsbouw
Restauratie
Onderhoud

J.W. Frisostraat 15

7391 DJ Twello

Tel 0571 - 27 14 83

Fax 0571 - 27 10 36

info@horstink-twello.nl

www.kwaliteitsbouwers.nl

kriebelZ

brasserie

Dorpsstraat 59

7396 AL Terwolde

T 0571 - 292 022

E info@brasserie-kriebelz.nl

ontwerp | printwerk | belettering
textiel | websites

Koppelstraat 2 Twello

Tel. 0571-280747

www.breinreclame.nl

De Groot

www.degrootzalen.nl

Avervoordseweg 2 De Vecht • Telefoon: (055) 323 12 61